

Biuletyn

Koła Miłośników Dziejów Grudziądza

Władysław Grobelny

Rok III: 2005

Data odczytu: 5.10.2005

Numer 26 (65)

Data wydania: 5.10.2005

mgr Stanisław Poręba

Władysław Grobelny i jego książka „Słownictwo rzemieślnicze” z 1925 roku

Niedawno minęła 80-ta rocznica ukazania się drukiem książki „Słownictwo rzemieślnicze” (Grudziądz 1925), napisanej przez znanego grudziądzkiego drukarza, wydawcę oraz działacza rzemieślniczego i politycznego **Władysława Grobelnego**.

Władysław Grobelny urodził się w 1893 r. w Kokoszkach k. Gniezna. Drukarstwa uczył się w gnieźnieńskiej drukarni znanego pisma „Lech” i w szkole drukarskiej w Lipsku (Niemcy). Po zakończeniu I wojny światowej uczestniczył w przygotowaniach do plebiscytu na Powiślu (okolice Kwidzyna i Malborka). W 1920 r. zamieszkał w Grudziądzu, obejmując kierownictwo administracji pisma plebiscytowego „Der Weckruf im Osten” („Pobudka na Wschodzie”). W tym samym roku został dyrektorem Zakładów Graficznych Wiktora Kulerskiego w Tuszewie k. Grudziądza. Z ramienia władz polskich uczestniczył w przejmowaniu z rąk niemieckich grudziądzkiej Izby Rzemieślniczej, którą następnie jako dyrektor kierował przez 10 lat.

W ciągu całego dwudziestolecia międzywojennego był wydawcą, a w pewnych okresach czasu i redaktorem organów Izby: „Gazety Rzemieślniczej”, a później „Rzemieślnika”. W 1923 r. utworzył Rzemieślniczy Komitet Kulturalno-Oświatowy przy Izbie i był założycielem biblioteki przeznaczonej dla rzemieślników. Z jego inicjatywy Izba rozpoczęła wydawanie „Podręcznej Biblioteki Zawodowej”, w ramach której wyszły drukiem dwie jego książki: „Jak kalkulować” (1922) i „Słownictwo rzemieślnicze” (1925).

Książka „Słownictwo rzemieślnicze” odegrała ogromną rolę w rozpowszechnieniu się na Pomorzu polskich nazw **narzędzi rzemieślniczych** i **urządzeń warsztatowych** oraz **polskich nazw ważniejszych surowców**, wykorzystywanych przez rzemiosło.

Wł. Grobelny był związany z ruchem ludowym i zwolennikiem przeniesienia idei tego ruchu na teren rzemiosła. W 1924 r. należał do grona założycieli partii politycznej pod nazwą „**Zjednoczenie Stanu Średniego**” z siedzibą **Zarządu Głównego** w Grudziądzu oraz inicjatorem utworzenia **Spółdzielni Wydawniczej „Zjednoczenie”** w Grudziądzu. We wrześniu 1925 r. Spółdzielnia rozpoczęła wydawanie pisma codziennego „**Goniec Nadwiślański**”, organu Zjednoczenia.

W 1927 r. został odznaczony **Złotym Krzyżem Zasługi**. W roku następnym kandydował do Sejmu, w okręgu wyborczym nr 30, do którego należało m. in. miasto Grudziądz, z ramienia Katolickiej Unii Ziemi Zachodnich.

Poza tym Wł. Grobelny był związany z kilkunastoma innymi organizacjami gospodarczymi i społeczno-oświatowymi w Grudziądzu. Na stałe zapisał swoje nazwisko w dziejach grudziądzkiej historiografii jako autor pracy „**50 lat Bazaru w Grudziądzu**” (Grudziądz 1936). Opisał w niej dzieje Spółki Budowlanej „**BAZAR**”, która w latach zaboru pruskiego w Grudziądzu, przy ul. Fryderykowskiej 8 (obecnie ul. S. Moniuszki 8), wybudowała tzw. „**Gmach Bazaru**”, czyli **Dom Polski „Bazar”**, przeznaczony na siedzibę polskich towarzystw i organizacji.

Był on też współautorem wraz z Władysławem Morawskim publikacji „**Almanach miasta Grudziądza na rok 1936**” (Grudziądz 1936).

Po wybuchu II wojny światowej Władysław Grobelny został aresztowany przez Niemców i zamordowany w Księżych Górach k. Grudziądza.

Wydana w 1925 r. drukiem w Grudziądzu książka Władysława Grobelnego „SŁOWNICTWO RZEMIEŚLNICZE NARZĘDZI, PRZYBORÓW, URZĄDZENIA WARSZTATOWEGO I WAŻNIEJSZYCH SUROWCÓW”, była bardzo popularna wśród rzemieślników na Pomorzu Nadwiślańskim i w Wielkopolsce.

Wyszła ona w serii „Podręcznej Biblioteki Zawodowej”, której wydawcą był Wiktor Kulerski. Wydrukowana została w jego Zakładach Graficznych i Wydawniczych w Tuszewie k. Grudziądza, liczyła 218 stron, oraz 396 ilustracji w tekście. Ilustracje wykonał grudziądzki artysta malarz i grafik **Konstanty Zacharkiewicz**.

Książka Wł. Grobelnego odegrała ogromną rolę w popularyzacji polskiego nazewnictwa narzędzi, przyborów, urządzeń warsztatowego i surowców wśród rzemieślników na ziemiach byłego zaboru pruskiego.

Autor „Słownictwa rzemieślniczego” – Władysław Grobelny, był w okresie dwudziestolecia międzywojennego znanym na terenie Grudziądza działaczem rzemieślniczym i społeczno-oświatowym oraz wydawcą. W latach 1921-1939 wydawał on tygodnik „Rzemieślnik”, który był organem przede wszystkim Izby Rzemieślniczej w Grudziądzu, ale w pewnych latach był również organem 6 innych izb rzemieślniczych, działających w województwach zachodnich ówczesnej Polski.

W 1925 r. był jednym z czołowych założycieli Spółdzielni Wydawniczej „Zjednoczenie” i dziennika „Goniec Nadwiślański”. Obok wspomnianego „Słownictwa rzemieślniczego” jest on również autorem „Jak kalkulować. Podręcznik praktyczny dla przemysłowców i rzemieślników” (Grudziądz 1922), „50 lat Bazaru w Grudziądzu” (Grudziądz 1936) i współautorem wraz z Władysławem Morawskim „Almanachu miasta Grudziądza na rok 1936” (Grudziądz 1936).

Władysław Grobelny został zamordowany przez Niemców 27 października 1939 r. w Księżych Górach k. Grudziądza.

Rysunek podobizny Wł. Grobelnego wykonał artysta malarz i grafik Brunon Franowski (1936)
Logo KMDG wykonał Grzegorz Rygielski.
(L.B.S.)

Redakcja: Tadeusz Rauchfleisz, KMDG.